

Kovid-19 Geçiren Gebelerin Annelik ve Beden Algısının Belirlenmesi

Determination of Maternity and Body Perception of Pregnant Women with Covid-19

Emine KOÇ¹, Nazlı BALTACI², Nazlı Emel ODABAŞOĞLU³

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Samsun
· emine.koc@omu.edu.tr · ORCID > 0000-0003-4333-6797

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Samsun
· nazli_soylu05@hotmail.com · ORCID > 0000-0001-8582-6300

³S.B.Ü. Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Samsun
· emel0545@hotmail.com · ORCID > 0000-0001-5977-2441

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 28 Ekim/October 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 14 Şubat/February 2024

Yıl/Year: 2024 | **Cilt – Volume:** 9 | **Sayı – Issue:** 3 | **Sayfa/Pages:** 319-332

Atıf/Cite as: Koç, E., Baltacı, N., Odabaşoğlu, E. "Kovid-19 Geçiren Gebelerin Annelik ve Beden Algısının Belirlenmesi"
Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 9(3), Aralık 2024: 319-332.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Emine KOÇ

Yazar Notu/Author Note: "Bu çalışma 15-16 Haziran 2023 tarihindeki 2. Uluslararası Avrasya Sağlık Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur. 15-16 Haziran 2023, Avrasya Üniversitesi, Trabzon"

KOVID-19 GEÇİREN GEBELERİN ANNELİK VE BEDEN ALGISININ BELİRLENMESİ

ÖZ

Amaç: Bu çalışma Kovid-19 geçiren gebelerin annelik ve beden algısının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte olup 01 Temmuz -31 Aralık 2021 tarihleri arasında Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir hastanenin Doğum ve Kadın Hastalıkları Polikliniği'ne başvuran kovid-19 geçirmiş 153 gebe ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak "Gebe Tanıtım Formu" ve "Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Verilen analizinde; Mann Whitney U testi; Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler; kategorik değişkenler frekans ve yüzde ile belirtilmiştir.

Bulgular: Araştırmada annelik algısı alt boyutundan alınan puan ortalaması 21.25 ± 3.13 olup, annelik algılarının 'orta düzeyde' olduğu; beden algısı alt boyutundan alınan puan ortalaması ise 11.16 ± 3.45 olup, beden algılarının 'iyi düzeyde' olduğu saptandı. İstatistiksel olarak annelik algısı gelir durumu yüksek olan, çalışan, uyku sorunu olmayan gebelerin ($p < 0.05$) ve çekirdek ailede yaşayan, gebeliği planlayan, bebeğini eşi ve kendi birlikte isteyen, sosyal desteği olan ve düzenli gebelik izlemine giden gebelerin ($p < 0.001$) yüksek bulundu. Fakat beden algısı ile bir değişken arasında ilişkiye rastlanmadı ($p > 0.05$).

Sonuç ve Öneriler: Araştırma grubundaki Kovid-19 geçiren gebelerin annelik algıları düşüktür ancak beden algıları yüksektir. Gebelerle sürekli ve yakın iletişim halinde bulunan ebe ve hemşirelerin bu gebeleri yakından izlemeleri, ihtiyaç duydukları eğitim ve danışmanlığı vermeleri, gebelerin endişelerini açık bir şekilde dile getirmesi için cesaretlendirmeleri, annelik ve beden algısını desteklemeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kovid-19, Gebe, Annelik Algısı, Beden Algısı.

DETERMINATION OF MATERNITY AND BODY PERCEPTION OF PREGNANT WOMEN WITH COVID-19

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to determine the maternity and body perception of pregnant women who had Covid-19.

Method: The study is of descriptive and cross-sectional type and was conducted with 153 pregnant women who had covid-19 who applied to the Obstetrics and Gynecology Outpatient Clinic of a hospital in the Black Sea Region of Turkey between 01 July - 31 December 2021. "Pregnant Identification Form" and "Pregnant Self Perception Scale" were used as data collection tools. The data were evaluated in the SPSS 22.0 program. In the given analysis; Mann Whitney U test; Kruskal Wallis test was used. Continuous variables mean, standard deviation, median, minimum and maximum values; categorical variables are indicated by frequency and percentage.

Results: The mean score obtained from the sub-dimension of perception of motherhood in the study was 21.25 ± 3.13 and the perception of motherhood was at a 'moderate' level; The mean score obtained from the body image sub-dimension was 11.16 ± 3.45 , and body perception was found to be at a 'good level'. Statistically, the perception of maternity is high among pregnant women with high income, working, no sleep problems ($p < 0.05$), and pregnant women living in a nuclear family, planning pregnancy, wanting their baby together with their spouses, having social support and going to regular pregnancy follow-up ($p < 0.001$). However, no relationship was found between body image and a variable ($p > 0.05$).

Conclusion and Recommendations: Pregnant women in the study group who had Covid-19 had low perceptions of maternity, but high body perceptions. It is recommended that midwives and nurses, who are in constant and close communication with pregnant women, monitor these pregnant women closely, provide the education and counseling they need, encourage pregnant women to express their concerns openly, and support their perception of motherhood and body.

Keywords: Covid-19, Pregnant, Maternity Perception, Body Image.

GİRİŞ

Gebelik, fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin yaşandığı 40 haftayı kapsayan uzun bir süreçtir. Bu süreçte kadının hayatında fiziksel ve hormonal pek çok değişiklik yaşanmaktadır. Fiziksel olarak; kadın kilo alır, cildinde lekelenmeler olabilir, saçları dökülebilir. Hormonların da etkisiyle psikolojik olarak kadında ambivalans duygular, alınganlık, ani kızgınlık, birden abartılı sevinç, hızlı ve nedensiz duygusal değişimler görülebilmektedir. Yaşanan tüm bu değişimler, kadının gebeliğe ve anneliğe uyumunu etkilemektedir (Taşkın, 2020; Kumcağız, Ersanlı & Murat, 2017). Kadın, önce değişen bedenine/gebeliğine daha sonra anneliğe uyum süreci yaşamaktadır (Aksaray, 2020). Gebenin bedenini ve anneliği kabullenmesi olumlu ise sorunlarla başa çıkması daha kolay, olurken olumsuz ise gebelik boyunca hatta doğum sonrası dönemde de devam edebilmektedir. Annelik ve beden algısı olumlu olduğunda kadınların uyum süreçlerinin kolay tamamlandığı, gebelikten memnuniyet duydukları, öz güvenlerinin yüksek olduğu, kendisinin ve bebeğinin bakımına özen gösterdikleri görülürken; olumsuz olduğunda kadınlarda ağlama nöbetleri, sinirlilik, panik atak ve endişe, uykusuzluk, cinsel fonksiyon bozukluğu gibi pek çok sorun görülebilmektedir (Coşkun, Arslan & Okcu, 2020; Fahami, Amini-Abchuyeh & Aghaei, 2018).

Literatürde kadının annelik ve beden algısını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Korku, endişe, stres, gebelikte ortaya çıkan sağlık problemleri de bu faktörlerden bazılarıdır. Yapılan birçok çalışma, kovid-19 gibi salgın hastalıklarının gebelerde büyük bir travma oluşturduğunu, depresyon, anksiyete ve stres düzeyini yükselttiğini göstermiştir (Akgor ve ark., 2021; Aktaş ve ark., 2020). Yue ve ark. (2021) Kovid-19 salgını sürecinde Çin'de 318 gebe kadınla yaptığı çalışmada; gebe kadınların anksiyete insidansının Kovid-19 öncesine göre %14,3 oranında yüksek bulmuştur (Yue et al., 2021). Yine yapılan çalışmalar gebelerin kaygı düzeyinin hastanede Kovid-19 hastalarını kabul etmeyen sağlık çalışanlarına (Wang et al., 2020) ve hatta Kovid-19 hastalarını kabul eden sağlık çalışanlarına göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Zhu et al., 2020). Fiziksel rahatsızlık, doğum korkusu ve fetüsün sağlığına yönelik endişe, gebe kadınlarda strese yol açmaktadır (Silva et al., 2017). Bu durumda gebelikte salgılan adrenokortikal hormon seviyesi artmakta, bu da gebenin ve bebeğin sağlığını olumsuz etkileyebilecek fiziksel sorunlar yaratabilmektedir (Yue et al., 2021). Bunun yanı sıra literatürde Kovid-19 geçiren gebelerde akut koagülopati, yorgunluk, solunum sıkıntısı, azalmış oksijen saturasyonu, taşikardi, yenidoğanlarında ise nefes darlığı, kusma, anormal karaciğer enzim yüksekliği, lenfositopeni, trombositopeni, taşikardi ve pnömotoraks gibi sorunların görülebildiği bilinmektedir (Akgor ve ark., 2021; Aktaş ve ark., 2020). Bu nedenle Kovid-19 geçiren annelerin kendilerine ve bebeklerine yönelik endişe ve korkularının artacağını bunun da kadının annelik ve beden algısını etkileyebileceğini düşünmekteyiz. Ancak literatürde buna yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Gebenin yeni durumuna uyum sağlaması, o bireyin baş etme yöntemlerini kullanma durumunun yanı sıra hem ailesinin hem de sağlık ekibinin sağladığı desteğe bağlıdır (ırak, 2014; Calou et al., 2018). Ebe ve hemşireler diğer sağlık elemanlarından daha fazla olmak üzere bireylerle yakın ve sürekli iletişim halindedirler. Gebelerin yaşadığı hastalık/problemler karşısında verdikleri tepkileri izlemeleri, onlarla sorunları hakkında rahatça konuşabilmeleri ve yaşanan değişimle başa çıkmasında gebeye nasıl yardım edebileceklerini bilmeleri, gebeye bu konuda eğitim ve danışmanlık yapmaları gerekmektedir. (Gr Ey & Pasinlioğlu, 2020). Bu alışma sonuçlarının ebe ve hemşirelerin, gebe kadınlara ve ailesine eğitim ve danışmanlık hizmeti sunarak annelik ve beden algısını desteklemeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Soruları:

1. Kovid-19 geçiren gebelerin kendilerini (annelik ve bedenini) algılama durumu ne dzeyededir?
2. Kovid-19 geçiren gebelerin sosyodemografik özellikleri ile kendilerini algılama durumu arasında ilişki var mı?
3. Kovid-19 geçiren gebelerin obstetrik özellikleri ile kendilerini algılama durumu ilişki var mı?

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Bu alışma Kovid-19 geçiren gebelerin annelik ve beden algısının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı ve ke-sitsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma 01 Temmuz -31 Aralık 2021 tarihleri arasında Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir hastanenin Doğum ve Kadın Hastalıkları Polikliniği'nde tek merkezli olarak gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve rneklem Seçimi: Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak veri toplama sürecinde ulaşılabilecek en fazla Kovid-19 enfeksiyonu olan gebe kadına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışma kriterleri; çalışmaya katılmaya gönüllü olması, okuryazar olması, herhangi bir iletişim ya da ruh sağlığı sorunu bulunmaması, riskli bir gebeliğinin olmaması, gebeliğinin son bir ayı içerisinde Kovid-19 enfeksiyonu geçirmiş olması şeklinde belirlenmiştir. Bu kriterlere uyan ve veri toplama formlarını eksiksiz cevaplayan 153 gebe kadın çalışmaya dahil edilmiş, veri formlarını eksik dolduran ya da form doldurmayı yarıda bırakan 24 gebe kadın ise çalışmadan çıkarılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda (Coşkun, Arslan & Okcu 2020; Fahami, Amini-Abchuyeh & Aghaei 2018, Çırak, 2014; Calou et al., 2018; Gür Ey & Pasinlioğlu, 2020) geliştirilen “Gebe Tanıtım Formu” ve “Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği” ile toplanmıştır.

Gebe Tanıtım Formu: Sosyodemografik, obstetrik ve Kovid-19 geçirme durumu ile ilgili toplam 25 sorudan oluşmaktadır.

Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği (GKAÖ): Kumcağız, Ersanlı ve Murat tarafından 2017 yılında geliştirilen ölçeğin 2 alt boyutu bulunmaktadır. “Gebeliğe Ait Annelik Algısı” alt boyutu 7 maddeden, “Gebeliğe Ait Beden Algısı” alt boyutu 5 maddeden oluşmaktadır. 4’lü likert tiptedir. Annelik algısı alt boyutundan en fazla 28 puan, en düşük 7 puan alınırken, beden algısı alt boyutundan en fazla 20 puan, en düşük ise 5 puan. Annelik algısına ilişkin puanlar yükseldikçe gebeliğe ait annelik algısı yüksek, düştükçe annelik algısı düşük olarak değerlendirilmektedir. Gebeliğe ait beden algısında ise değerlendirme tam tersidir. “Gebeliğe Ait Annelik Algısı” alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0.86, “Gebeliğe Ait Beden Algısı” alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0.75 olarak bildirilmiştir. Bu çalışmada Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı sırasıyla annelik algısı için 0,88; beden algısı için 0,86 ve toplam ölçek için 0,79 olarak bulundu.

Verilerin Toplanması: Gebelere yüz yüze bilgilendirme yapılarak yazılı ve sözlü onamalarını aldıktan sonra araştırma formlarını doldurmaları istenmiştir. Araştırma formlarının doldurulması yaklaşık 10 dk sürmüştür.

Verilerin İstatistiksel Analizi: Çalışmanın verileri IBM SPSS 22.0 (Armonk, NY: IBM Corp.) istatistiksel paket programı ile hesaplanmıştır. Yapılan Kolmogorow-Smirnov testinde elde edilen puanların normal dağılıma uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). İstatistiksel analizlerde iki grup karşılaştırmaları Mann Whitney U testi; 3 ve daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenler ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler; kategorik değişkenler frekans ve yüzde ile belirtilmiştir. Tüm değerlendirmelerde $p < 0.05$ düzeyi anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma tek merkezli olduğu için bulguları tüm gebelere genellenemez.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlamadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’ndan 25.06.2021 karar tarihli Karar No: 2021-549’lu etik izin alınmıştır. Aynı zamanda katılımcılardan “Bilgilendirilmiş gönüllü olur” formuna imzaları alındı.

BULGULAR

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde yaş ortalamaları 29.92 ± 5.87 (min.=19, mak.=45), ortalama evlilik süreleri 6.22 ± 4.49 (min.= 1, mak. = 21) yıl ve haftalık ortalama egzersiz süreleri 1.21 ± 2.49 (min = 0, max = 10) saat olarak bulundu. Katılımcıların %73.9'unun (n = 113) ilde yaşadığı, %69.9'unun (n = 107) gelirinin giderine eşit olduğu, %63.4'ünün (n = 97) lise mezunu ve %56.9'unun (n = 87) eşinin lise mezunu olduğu saptandı. Katılımcıların %59.5'inin (n = 91) çalışmadığı, %95.4'ünün (n = 146) eşinin çalıştığı, %81'inin (n = 124) çekirdek aileye sahip olduğu, %83.7'sinin sigara kullandığı belirlendi (Tablo 1). Katılımcılardan alkol kullanana rastlanmadı.

Tablo 1. Gebelerin sosyodemografik özelliklerine ait bulgular (n=153)

Sosyodemografik Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Mak.
Yaş	29,92 ± 5,87	19	45
Evlilik Süresi (yıl)	6,22± 4,49	1	21
Haftalık Egzersiz Süresi (saat)	1,21±2,49	0	10
		n	%
Yaşanılan Yer	İl	113	73.9
	İlçe	40	26.1
Gelir Durumu	Gelir giderden az	15	9.8
	Gelir gidere eşit	107	69.9
	Gelir giderden fazla	31	20.3
Eğitim Durumu	İlkokul/ Ortaokul	20	13.1
	Lise	97	63.4
	Üniversite	36	23.5
Eşin Eğitim Durumu	İlkokul/ Ortaokul	22	14.4
	Lise	87	56.9
	Üniversite	44	28.8
Çalışma Durumu	Çalışıyor	62	40.5
	Çalışmıyor	91	59.5
Eşin Çalışma Durumu	Çalışıyor	146	95.4
	Çalışmıyor	7	4.6
Aile Tipi	Geniş aile	29	19.0
	Çekirdek Aile	124	81.0
Sigara Kullanımı	Kullanıyor	25	16.3
	Kullanmıyor	128	83.7

Kadınların obstetrik ve Covid-19 durumuyla ilgili özellikleri incelendiğinde gebelik haftası ortalamaları 27.42 ± 7.68 (min = 5, mak. = 39), yaşayan çocuk sayısı ortalaması 0.94 ± 0.78 (min. = 0, mak. = 4), ve Kovid 19 geçirdikten sonra geçen sürenin (gün) ortalaması 5.86 ± 3.44 (min. = 1, mak. = 21) olarak bulundu. Katılımcıların %74.5'inin (n = 114) uyku problemi yaşadığı, %76.5'inin (n = 117) gebeliğinin planlı olduğu, 87.6'sının (n = 134) bebeğinin hem anne hem baba tarafından istendiği, %45.8'inin (n = 70) ikinci gebeliği olduğu ve %61.4'ünün (n = 94) sosyal desteği olduğu saptandı. Katılımcılardan %88,2'sinin (n = 135) doğuma hazırlık eğitimi almadığı, %88,2'sinin (n = 135) düzenli gebelik izlemine gittiği, %81.7'sinin (n = 125) pandemide sağlık hizmetini yeterli bulduğu, %55.6'sının (n = 85) Kovid 19'un sağlığa etkilerini bildiği belirlendi. Kovid 19 hakkında bilgiyi %40.5'inin (n = 62) sağlık personeli haricindeki kaynaklardan elde ettiği, %69.3'ünün (n = 106) daha önce gebelik kaybı yaşamadığı, %81'inin (n = 124) kendiliğinden gebe kaldığı bulundu (Tablo2).

Tablo 2. Kadınların obstetrik ve Covid-19 durumuyla ilgili özellikleri (n = 153)

Obstetrik Özellikler	$\bar{X}_{\pm SS}$	Min.	Mak.
Gebelik Haftası	27.42± 7.68	5	39
Yaşayan Çocuk Sayısı	.94± .78	0	4
Kovid-19 Sonrası Geçen Süre (gün)	5.86± 3.44	1	21
		n	%
Uykusuzluk Durumu	Evet	114	74.5
	Hayır	39	25.5
Gebeliğin Planlanma Durumu	Planlı	117	76.5
	Plansız	36	23.5
Bebeğin İstenme Durumu	Her ikisi de bebeği istiyor	134	87.6
	Anne istiyor. eşi istemiyor	5	3.3
	Eşi istiyor. anne istemiyor	9	5.9
	Her ikisi de istemiyor	5	3.3
Gebelik Sayısı	1	28	18.3
	2	70	45.8
	3	37	24.2
	4 ve üzeri	18	11.8
Sosyal Destek Durumu	Var	94	61.4
	Yok	59	38.6
Doğuma Hazırlık Eğitimi	Evet	18	11.8
	Hayır	135	88.2

Düzenli Gebelik İzlemi	Evet	135	88.2
	Hayır	18	11.8
Pandemide Sağlık Hizmetini Yeterli Bulması Durumu	Evet	125	81.7
	Hayır	28	18.3
Kovid 19 un Etkilerini Bilme Durumu	Evet	85	55.6
	Hayır	68	44.4
Kovid-19 Hakkında Bilgi Alma Durumu	Sağlık Personeli	23	15.1
	Sağlık personeli haricinde	62	40.5
Gebelik Kaybı Yaşama Durumu	Evet	47	30.7
	Hayır	106	69.3
Gebe Kalma Şekli	Kendiliğinden	124	81.0
	Tedavi ile	29	19.0

Tablo 3’de katılımcıların GKAÖ alt boyutlarından alınabilecek ve alınan minimum ve maksimum puanlar ile alt boyutların puan ortalamaları verildi. Annelik algısı alt boyutundan alınan puan ortalaması 21.25 ± 3.13 olup, annelik algılarının ‘orta düzeyde’ olduğu; beden algısı alt boyutundan alınan puan ortalaması ise 11.16 ± 3.45 olup, beden algılarının ‘iyi düzeyde’ olduğu saptandı.

Tablo 3. Gebelerin “Kendilerini Algılama Ölçeği” alt boyutlarından alınabilecek ve alınan minimum-maksimum puanlar ile ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları (n = 153)

Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği	Ölçekten Alınabilecek Min-.Mak. Puan	Min.	Mak.	$\bar{X} \pm SS$
Gebeliğe Ait Annelik Algısı Alt Boyutu	7-28	11.14	24.57	21.25 ± 3.13
Gebeliğe Ait Beden Algısı Alt Boyutu	5-20	5.00	20.00	11.16 ± 3.45

Tablo 4 ‘de katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre GKAÖ’nin alt boyutlarının puan ortalamaları ile karşılaştırılması incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre gelir durumu yüksek olan, çalışan ($p < 0.05$) ve çekirdek ailede yaşayanların ($p = 0.001$) annelik algısı yüksek bulundu fakat beden algısı ile herhangi bir demografik özellik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmadı ($p > 0.05$)

Tablo 4. Gebelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin ve GKAÖ Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ile Karşılaştırılması (n = 153)

Özellikler	Annelik Algısına Ait Ortanca (min.-mak.)	Test , p Değeri	Beden Algısına Ait Ortanca (min.-mak.)	Test , p Değeri
Yaşanılan Yer				
İl	22(11-24)	U=1867, p=0.101	11(5-20)	U=2161. p=0.679
İlçe	21(11-24)		11(5-20)	
Gelir Durumu				
Gelir giderden az	19(11-24)	KW=8.216, p=0.016	11(7-19)	KW= 2.896. p=0.235
Gelir gidere eşit	21(12-24)		12(5-20)	
Gelir giderden fazla	22(18-24)		10(5-20)	
Eğitim Durumu				
İlkokul/ Ortaokul	20(11-24)	KW=2.066. p=0.356	10(5-15)	KW= 5.046. p=0.080
Lise	22(12-24)		11(5-20)	
Üniversite	22(12-24)		11(5-20)	
Eşin Eğitim Durumu				
İlkokul/ Ortaokul	22(11-24)	KW=2.358 . p=0.308	11(6-20)	KW= 1.623. p=0.444
Lise	21(12-24)		11(5-20)	
Üniversite	22(12-24)		11(5-20)	
Çalışma Durumu				
Çalışıyor	22(12-24)	U=2281. p=0.044	11(5-20)	U=2477. p=0.198
Çalışmıyor	21(11-24)		11(5-20)	
Eşin Çalışma Durumu				
Çalışıyor	22(11-24)	U=350. p=0.157	11(5-20)	U=358. p=0.180
Çalışmıyor	17(11-24)		13(8-19)	
Aile Tipi				
Geniş aile	18(11-24)	U=1060. p=0.001	11(6-20)	U=1614, p=0.520
Çekirdek Aile	19(18-20)		11(5-20)	
Sigara Kullanımı				
Kullanıyor	21(11-24)	U=1377, p=0.268	12(7-20)	U=1261, p=0.093
Kullanmıyor	22(11-24)		11(5-20)	

U: Mann-Whitney testi; KW: Kruskal Wallis testi

Tablo 5 'de katılımcıların obstetrik ve Kovid-19 durumuna göre GKAÖ'nin alt boyutlarının puan ortalamaları ile karşılaştırılması verilmiştir. Çalışma bulgularına göre uyku sorunu olmayan(p<0.05), gebeliği planlayan, bebeğini eşi ve kendi birlikte isteyen, sosyal desteği olan ve düzenli gebelik izlemine giden gebelerin annelik algısı yüksek bulundu (p<0.001), fakat beden algısı ile herhangi bir obstetrik ve diğer özellikler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmadı (p>0.05).

Tablo 5. Katılımcıların obstetrik ve Covid-19 durumu ve GKAÖ Alt Boyutlarının Puan Ortalamaları ile Karşılaştırılması (n = 153)

Özellikler	Annelik Algısına Ait Ortanca (min.-mak.)	Test , p Değeri	Beden Algısına Ait Ortanca (min.-mak.)	Test , p Değeri
Uykusuzluk Durumu				
Evet	21(11-24)	U=1718,	11(5-20)	U=2041,
Hayır	22(16-24)	p=0.024	10(5-20)	p=0.362
Gebeliğin Planlanma Durumu				
Planlı	22(12-24)	U=753,	11(5-20)	U=2101,
Plansız	18(11-24)	p=0.000	11(5-19)	p=0.983
Bebeğin İstenme Durumu				
Her ikisi de bebeği istiyor	22(12-24)	KW=35.517 , p=0.000	11(5-20)	KW=1.529, p=0.676
Anne istiyor, eşi istemiyor	18(17-19)		13(5-17)	
Eşi istiyor, anne istemiyor	16(11-24)		10(8-19)	
Her ikisi de istemiyor	13(11-20)		11(8-15)	
Gebelik Sayısı				
1	22(11-24)	KW= 0.451 p=0.930	12(5-20)	KW=3.057, p=0.383
2	22(16-24)		11(5-18)	
3	21(14-24)		11(5-19)	
4 ve üzeri	22(11-24)		12(5-20)	
Sosyal Destek Durumu				
Var	22(14-24)	U=1866,	11(5-20)	U=2396,
Yok	20(11-24)	p=0.001	12(5-18)	p=0.156
Doğuma Hazırlık				
Var	21(13-24)	U=1189,	11(5-20)	U=1161,
Yok	22(11-24)	p=0.885	11(5-20)	p=758
Düzenli Gebelik İzlemi				
Var	22(12-24)	U=588,	11(5-20)	U=1062,
Yok	17(11-24)	p=0.000	11(5-19)	p=0.385
Pandemide Sağlık Hizmetini Yeterli Bulma Durumu				
Evet	22(12-24)	U=1422,	11(5-20)	U=1492,
Hayır	20(11-24)	p=0.122	11(5-20)	p=0.222
Kovid 19 un Etkilerini Bilme Durumu				
Evet	21(11-24)	U=2772,	11(5-20)	U=2606,
Hayır	22(11-24)	p=0.664	11(5-20)	p=0.294
Gebelik Kaybı Yaşama Durumu				
Evet	21(11-24)	U=2329,	11(5-20)	U=2267,
Hayır	22(11-24)	p=0.521	11(5-20)	p=0.374
Gebe Kalma Şekli				
Kendiliğinden	21(11-24)	U=1438,	11(5-20)	U=1676,
Tedavi ile	22(12-24)	p=0.092	11(6-18)	p=0.569

U: Mann-Whitney testi; KW: KruskalWallis testi

TARTIŞMA

Kovid-19 geçiren gebelerin annelik ve beden algısının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada; gebelerin annelik algısı alt boyutundan ortalama 21.25 ± 3.13 puan olarak annelik algılarının 'orta düzeyde' olduğu; beden algısı alt boyutundan ise 11.16 ± 3.45 puan olarak, beden algılarının 'iyi düzeyde' olduğu saptanmıştır. Altınayak ve ark. (2021) sağlıklı 300 gebe ile yaptıkları çalışmada kadınların annelik algısı puan ortalamasının 26.65 ± 2.12 , Coşkun ve ark. (2020) 397 gebe kadınla yaptıkları çalışmada ortalamanın 25.82 ± 2.87 , yine Küçükçkaya ve ark (2020) Kovid 19 salgını başlamadan önce verilerini topladıkları çalışmada annelik algısı puan ortalamasının $23.9 \pm 14,6$ olduğu görülmektedir. İncelenen araştırmalara göre en olumsuz annelik algısı puan ortalamasının bu çalışmaya ait olduğu görülmüştür (Altınayak, Özkan & Hür, 2021; Coşkun, Arslan & Okcu 2020; Küçükçkaya, Altan Sarıkaya, Kahyağlu Süt & Öz, 2020). Bu durum Kovid-19 geçirmenin gebeleri olumsuz etkilediği, bu gebelerin anneliğe uyum sağlamakta zorlandığını düşündürmektedir. Nitekim yapılan çalışmalar Kovid-19 gibi salgın hastalıkların gebelerde fiziksel bir rahatsızlığa, endişe ve strese neden olduğunu; fiziksel rahatsızlık, endişe ve stres gibi durumların ise annelik algısını olumsuz etkilediğini ve bu gebelerin anneliğe uyumlarının daha zor ve geç olduğunu göstermektedir (Akgor ve ark. 2021; Wang et al., 2020; Baltacı & Başer, 2020). Bu nedenle gebelere bakımlarını veren ebe ve hemşirelerin Kovid-19 geçiren anneleri yakından izlemesi, vereceği danışmanlıkla birlikte gebelerin endişelerini azaltmaları, böylece anneliğe uyum süreçlerini kolaylaştırmaları oldukça önemlidir. Beden algısında puanlar yükseldikçe olumsuz algının arttığı düşünülecek olursa literatürde benzer çalışmalarda en düşük 16.33 ± 3.11 (Altınayak, Özkan & Hür, 2021), en yüksek ise 9.41 ± 3.67 (Coşkun, Arslan & Okcu 2020) olduğu, bu çalışma sonucunun ise 11.16 ± 3.45 puan ortalamasıyla ortalama düzeyde kaldığı görülmektedir. Kovid-19 geçirmenin annelik algısını oldukça olumsuz etkilerken beden algısında çok da olumsuz etki yaratmadığı dikkat çekmektedir. Bu durumun gebelerin geçirdiği Kovid-19 nedeniyle dikkatlerini doğacak bebeklerine yönelttiği, oluşabilecek risklere odaklandığı, bedenlerine odaklanmadığı bu sayede beden algıları sonuçlarının iyi düzeyde kalabildiği ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde hiçbir demografik ve obstetrik özelliğin ya da Kovid-19 durumuyla ilgili değişkenlerin beden algısı puan ortalaması ile ilişkili olmadığı, bu durumun gebelerin odak noktasının bedenleri değil bebekleri olduğunu düşündürülebilir. Literatüre göre gebelikte meydana gelen fizyolojik demografik ve obstetrik özelliklerin beden algısını etkilediği bilinmektedir (Arslan, Okcu, Coşkun & Temiz 2019; Nagl, Jepsen, Linde & Kersting, 2019; İliyusu et al., 2019). Bu çalışmada beden algısının bu özellikler ile ilişkili olmamasının diğer bir nedeni hastalık sürecinde gebelerin aileleri tarafından daha fazla desteklenmesinden kaynaklanabilir. Yapılan bir çalışmada da sosyal desteğin beden algısını yükselttiği belirtilmiştir (Arslan ve ark., 2019).

Babacan Gümüş ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada bir işte çalışmayan, eğitim düzeyi düşük olan ve geniş ailede yaşayan gebelerin kendilerini algılamalarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Babacan Gümüş ve ark., 2011). Yine yapılan başka çalışmalarda gebelerin eğitim düzeyleri ve gelir durumlarının annelik algılarını etkilediği saptanmıştır (Bilgin & Alpar, 2018; Koç, Özkan & Bekmezci, 2016). Bu çalışmanın sonuçlarına göre ise benzer şekilde sosyodemografik özelliklerden gelir durumu, çalışma durumu ve aile tipinin, annelik algısını etkilediği belirlenmiştir. Ancak eğitim düzeyinin annelik algısını etkilemediği sonucuna varılmıştır. Halbuki annelerin eğitim düzeyinin annelik rol gelişimini olumlu etkilediğini eski çalışmalar göstermektedir (Walker ve ark. 1986). Ancak günümüzde eğitim düzeyinin yükselmesi, anne adaylarının kendi ve bebekleri hakkında bilgiye kolayca ulaşabilmeleri, eğitimin etkisinin azalmasına neden olmuş olabilir. Nitekim 2021 yılında gerçekleştirilen benzer çalışma da eğitim düzeyinin annelik algısını etkilemediği bulunmuştur (Altınayak, Özkan & Hür, 2021).

Gebenin annelik algısını etkileyen faktörler arasında; sosyal destek durumu, yeterli antenatal bakım, bebeğin istenme durumu, uyku problemleri, planlı gebelik olması gibi durumlar yer almaktadır (Arslan ve ark., 2019; İliyasu et al., 2019; Aksaray, 2020; Rouhe et al., 2015; Alan ve ark., 2020). Bu çalışmanın bulguları da yapılan çalışmaları destekler niteliktedir. Uykusuzluk, gebeliğin planlanması, bebeğin istenmesi, sosyal destek ve düzenli gebelik izleminin annelik algısını etkilediği belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; Kovid-19 geçiren gebelerin annelik algılarının ‘orta düzeyde’ olduğu; beden algılarının ise ‘iyi düzeyde’ olduğu saptanmıştır. Sosyodemografik özelliklerden; gelir durumu, çalışma durumu ve aile tipinin, obstetrik özelliklerden ise; uykusuzluk, gebeliğin planlanması, bebeğin istenmesi, sosyal destek ve düzenli gebelik izlem durumunun annelik algısı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Kovid-19 geçiren gebe kadınların gebeliklerinde kendilerine ve bebeklerine yönelik endişe ve korkuları, anneliğe uyumlarını olumsuz etkileyebilir. Gebelerle sürekli ve yakın iletişim halinde bulunan ebe ve hemşirelerin bu gebeleri yakından izlemeleri, ihtiyaç duydukları eğitim ve danışmanlığı vermeleri, gebelerin endişelerini açık bir şekilde dile getirmesi için cesaretlendirmeleri, annelik ve beden algısını desteklemeleri oldukça önem arz etmektedir. Aynı zamanda uyku problemi olan, sosyal desteği olmayan, gebelik izlemine gitmeyen, plansız ve istenmeyen gebelik yaşayan kadınların annelik algısı daha düşük olduğundan bu kadınların bakımına yakınındaki bireyleri de katmak (Eş, anne, kardeş vb.) oldukça önemlidir.

Teşekkür

Çalışmaya destek veren tüm gebelerimize teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): EK(%60), NB(%30), EO(%10)

Veri Toplanması (Data Acquisition): EO(%100)

Veri Analizi (Data Analysis): EK(%80), NB(%20)

Makalenin Yazımı (Writing Up): EK(%70), NB(%25), EO(%5)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): EK(%70), NB(%25), EO(%5)

KAYNAKLAR

- Akgor, U., Fadıloğlu, E., Soyak, B. et al. Anxiety, depression and concerns of pregnant women during the COVID-19 pandemic. *Arch Gynecol Obstet* 304, 125-130 (2021). <https://doi.org/10.1007/s00404-020-05944-1>
- Aksaray, B. Gebelerin kendilerini algılamalarının cinsel özyeterlilik ve evlilik uyumuna etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2020.
- Aktaş, H. A., Aboalhasan, Y., Aygün, T., Başol, G., & Kale, A. (2020). COVID-19 ve gebelik. *Southern Clinics of Istanbul Eurasia*, 31, 69-74.
- Alan, S., Vurgec, B. A., Cevik, A., Gozuyesil, E., & Surucu, S. G. (2020). The effects of COVID-19 pandemic on pregnant women: perceived stress, social support and sleep quality. *Yonago Acta Medica*, 63(4), 360-367. <https://doi.org/10.33160/yam.2020.11.016>
- Altınayak, S. Ö., Özkan, H., & Hür, S. (2021). Anne adaylarının kendilerini algılama durumlarının değerlendirilmesi. *Göbeklitepe International Journal Of Health Sciences*, 4(6), 129-137.
- Arslan, S., Okçu, G., Coşkun, A. M. & Temiz, F. (2019). Kadınların gebeliği algılama durumu ve bunu etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6 (1), 179-192. DOI: 10.17681/hsp.432333
- Babacan Gümüş, A., Çevik, N., Hataf Hyusni, S., Biçen, Ş., Keskin, G., & Tuna Malak, A. (2011). Gebelikte benlik saygısı ve beden imajı ile ilişkili özellikler. *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 5(1), 7-14.
- Baltacı, N., & Başer, M. (2020). Riskli gebelerde yaşanan anksiyete, prenatal bağlanma ve hemşirenin rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 13(3), 206-212.
- Bilgin, Z. & Alpar, Ş. E. (2018). Kadınların maternal bağlanma algısı ve anneliğe ilişkin görüşleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 6-15.
- Calou, C. G. P., de Oliveira, M. F., Carvalho, F. H. C., Soares, P. R. A. L., Bezerra, R. A., de Lima, S. K. M., ... & Pinheiro, A. K. B. (2018). Maternal predictors related to quality of life in pregnant women in the Northeast of Brazil. *Health and quality of life outcomes*, 16(1), 109-118.
- Coşkun, A.M., Arslan, S., & Okcu, G. (2020). Gebe kadınlarda gebelik algısının stres, demografik ve obstetrik özellikler açısından incelenmesi. *HEAD*, 17(1), 1-8.
- Çırak R. Adölesan Gebelerde beden imajı algısının belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

- Fahami, F., Amini-Abchuyeh, M., & Aghaei, A. (2018). The relationship between psychological wellbeing and body image in pregnant women. *Iranian journal of nursing and midwifery research*, 23(3), 167. doi: 10.4103/ijnmr.IJNMR_178_16
- Gür, E. Y. & Pasinlioğlu, T. (2020). Gebelerin gebelik sürecinde beden imajını algılama durumlarının belirlenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 71-81
- Ilyasu, Z., Galadanci, H. S., Abdurrahim, A., Jibo, A., Salihu, H. M., & Aliyu, M. H. (2019). Correlates of obstetric risk perception and recognition of danger signs in Kano, Northern Nigeria. *Annals of global health*, 85(1), 121. <https://doi.org/10.5334/aogh.376>
- Koç, Ö., Özkan, H., & Bekmezci, H. (2016). Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(2), 143-50. doi:10.5222/buchd.2016.143
- Kumcağız, H., Ersanlı, E., & Murat, N. (2017). Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 23-31. Doi: 10.14744/phd.2017.12599
- Küçükkaya, B., Sarıkaya, N. A., Süt, H. K., & Öz, S. (2020). Gebelikte alınan kiloya bağlı beden algısı ile gebeliğin kabulü arasındaki ilişki. *Journal of Academic Research in Nursing*, 6(3), 426-432. doi:10.5222/jaren.2020.15010
- Nagl, M., Jepsen, L., Linde, K., & Kersting, A. (2019). Measuring body image during pregnancy: psychometric properties and validity of a German translation of the Body Image in Pregnancy Scale (BIPS-G). *BMC Pregnancy and Childbirth*, 19(1), 1-12. <https://doi.org/10.1186/s12884-019-2386-4>
- Rouhe, H., Salmela-Aro, K., Toivanen, R., Tokola, M., Halmesmäki, E., Ryding, E. L., & Saisto, T. (2015). Group psychoeducation with relaxation for severe fear of childbirth improves maternal adjustment and childbirth experience—a randomised controlled trial. *Journal of psychosomatic obstetrics & gynecology*, 36(1), 1-9. <https://doi.org/10.3109/0167482X.2014.980722>
- Silva, M. M. d. J., Nogueira, D. A., Clapis, M. J., & Leite, E. P. R. C. (2017). Anxiety in pregnancy: Prevalence and associated factors. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 51(e03253), 1-8. <https://doi.org/10.1590/S1980-220X201604800325>
- Taşkın, L. *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*, 16. Baskı, Ankara: Özyurt Matbaacılık, 2020.
- Walker, L. O., Crain, H., & Thompson, E. (1986). Mothering behavior and maternal role attainment during the postpartum period. *Nursing research*, 35(6), 352-355. <http://dx.doi.org/10.1097/00006199-198611000-00010>
- Wang, S., Xie, L., Xu, Y., Yu, S., Yao, B., & Xiang, D. (2020). Sleep disturbances among medical workers during the outbreak of COVID-2019. *Occupational Medicine*, 70(5), 364-369. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqaa074>
- Yue, C., Liu, C., Wang, J., Zhang, M., Wu, H., Li, C., & Yang, X. (2021). Association between social support and anxiety among pregnant women in the third trimester during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic in Qingdao, China: The mediating effect of risk perception. *International Journal of Social Psychiatry*, 67(2), 120-127. <https://doi.org/10.1177/0020764020941567>
- Zhu, J., Sun, L., Zhang, L., Wang, H., Fan, A., Yang, B., ... Xiao, S. (2020). Prevalence and influencing factors of anxiety and depression symptoms in the first-line medical staff fighting against COVID-19 in Gansu. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 386. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00386>